

Изложбата е интерактивна и образователна, и насочва вниманието към културата и изкуството в древността, историята и традициите. Подобно на буквар тя въвежда посетителите в моменти от живота на хората в миналото, преминава през значими исторически събития и запознава с три занаята, чийто произход ни връща в каменната епоха. Съдържа реплики на археологически находки, съхранявани в Регионалния исторически музей – Кюстендил, възстановки на облекла, униформи и традиционни костюми, изделия на традиционните занаяти – кошничарство, опинчарство и тъкачество, предмети, изработени от деца и др. Включва и оригинални експонати от национално-освободителното движение. Разказът започва с културата на хранене и измерване на времето в древността, продължава с праисторическа игра; антично изкуство, облекло, въоръжение и аксесоари; букви и писменост.

Възстановка на средновековни плетени доспехи въвежда в историческата част на изложбата, посветена на: битката при Велбъжд от 28 юли 1330 г., в която цар Михаил Шишман намира смъртта си, и събития от края на XIV в., свързани с падането на България под чужда власт; Априлското въстание и последвалата Руско-турска освободителна война; Съединението на България и неговата защита. Героизмът на обикновения човек, проявен в Сръбско-българската война от ноември 1885 г. е застъпен в темата за опинчарството, тъй като много от участниците извървяват разстоянието от южната до западната ни граница пеша, обути в цървули. По този начин се прави и връзката към традиционните занаяти. Освен с цървуджийството, изложбата запознава и с кошничарството и тъкачеството. Интерактивността на изложбата се определя от възможността експонираните в нея предмети да се докосват, тестват и обличат. Позволява съпреживяване чрез провеждане на тематични ателиета.

КУЛТУРА НА ХРАНЕНЕ В ДРЕВНОСТТА

Част от жилище от каменно-медната епоха (V хил. пр. Хр.),
РИМ Кюстендил

Културата на хранене на хората в древността е свързана с начина им на живот. В продължение на хилядолетия те се препитават с лов, риболов и събиране на растения от природата. За първи път започват да обработват земята и да засаждат различни култури преди осем хиляди години (новокаменна епоха). Тогава се появява и развива земеделието. Отглежда се пшеница, от която се прави хляб. За нейното съхраняване се използват големи глинени съдове, а направата на брашно става с помощта на каменни мелници, наречени хромели.

Производството на керамика е един от най-древните занаяти. Тя помага да се определи културата на даден народ през определен исторически период. През Античността продуктите на битовата керамика, състояща се от трапезни и обредни съдове, се разграничават с различни наименования в зависимост от предназначението им.

КАНТАРОС, IV – III в. пр. Хр.,
РИМ Кюстендил
Дълбока чаша за вино със столче
и две дръжки

Керамичен съд от каменно-медната епоха
(V хил. пр. Хр.), РИМ Кюстендил

АМФОРА, II в., РИМ Кюстендил
Удължен съд с яйцевидна форма и две
дръжки. Служи за съхранение на
зехтин и вино.

СКИФОС IV – III в. пр. Хр.,
РИМ Кюстендил
Дълбока купа с хоризонтални дръжки от
двете страни и малка основа,
служи за пиене

ОЙНОХОЕ, бронз, II в.,
РИМ Кюстендил
Кана за вино, чието устие има
форма на трилистна детелина

Сграфито съд от средновековния
Филипопол, края на
XII – началото на XIII в.
Снимка: Г. Томов, Р. Иванов

ПИТОС, II – III в.,
РИМ Кюстендил
Голяма делва с дебели стени и
широк отвор. Заряван в земята на
складови помещения, питосът служи
за съхраняване на зърно или други
продукти.

През Средновековието, в периода XII – XIV в., в украсата на българската керамика започва да се прилага техниката „сграфито“. При нея върху покрития с бяла ангоба съд с остър инструмент се изрязва орнаментът така, че да се появи долният червеникав цвят на глината.

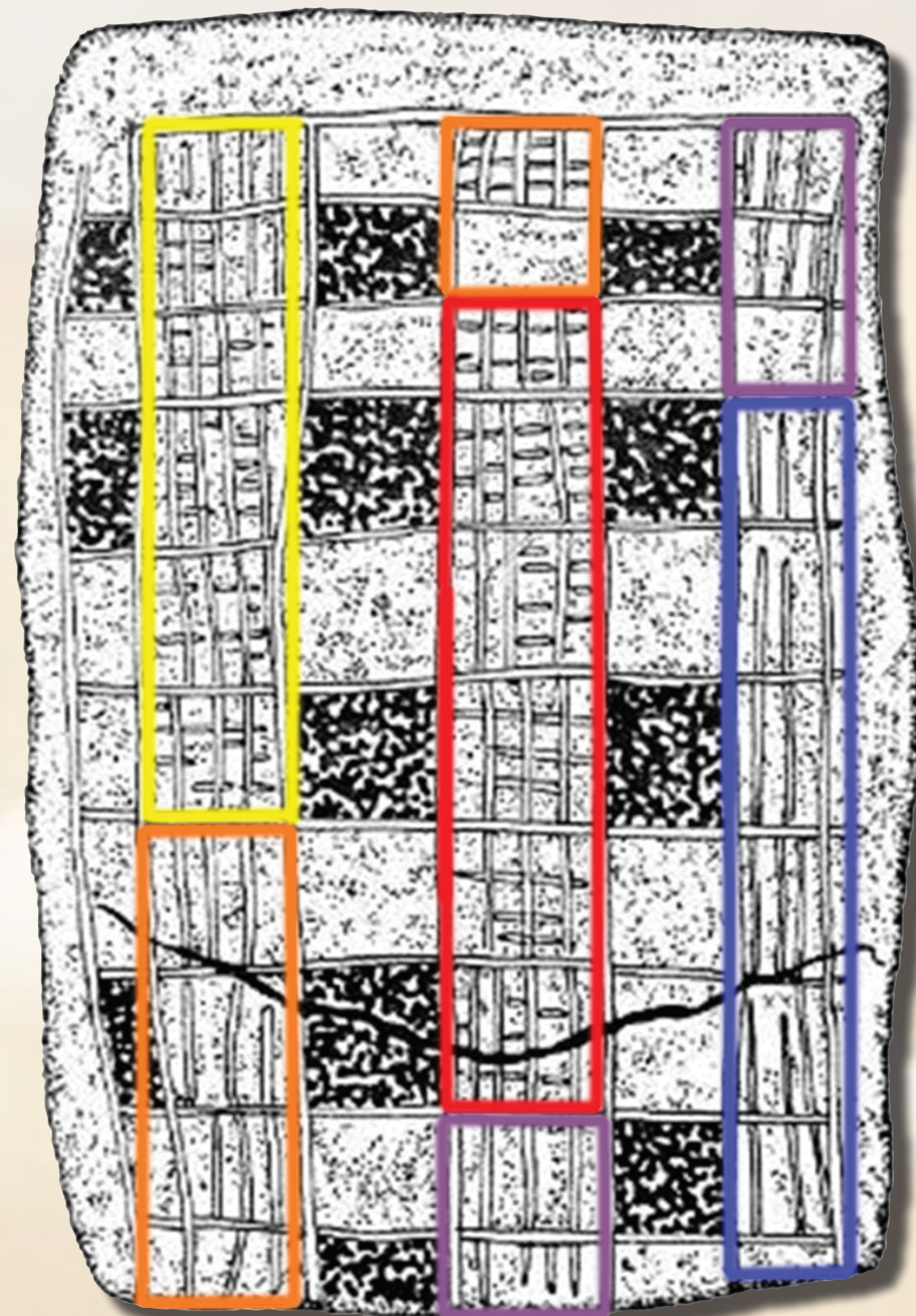
ИЗМЕРВАНЕ НА ВРЕМЕТО В ДРЕВНОСТТА

Графично изображение на календара по Ст. Чохаджиев. Черните квадратчета отговарят на месеците в една година, отбелязаните с хоризонтални и вертикални линии – на дните в един лунен месец.

Лунно-слънчев календар, изобразен на дъното на глинен модел на пеш

Новолуние и нарастване на лунния сърп до фаза първа четвърт.

Нарастване на луната до фаза пълнолуние.

Фазата пълнолуние.

Безлунен период.

Последна четвърт и намаляване до фаза новолуние.

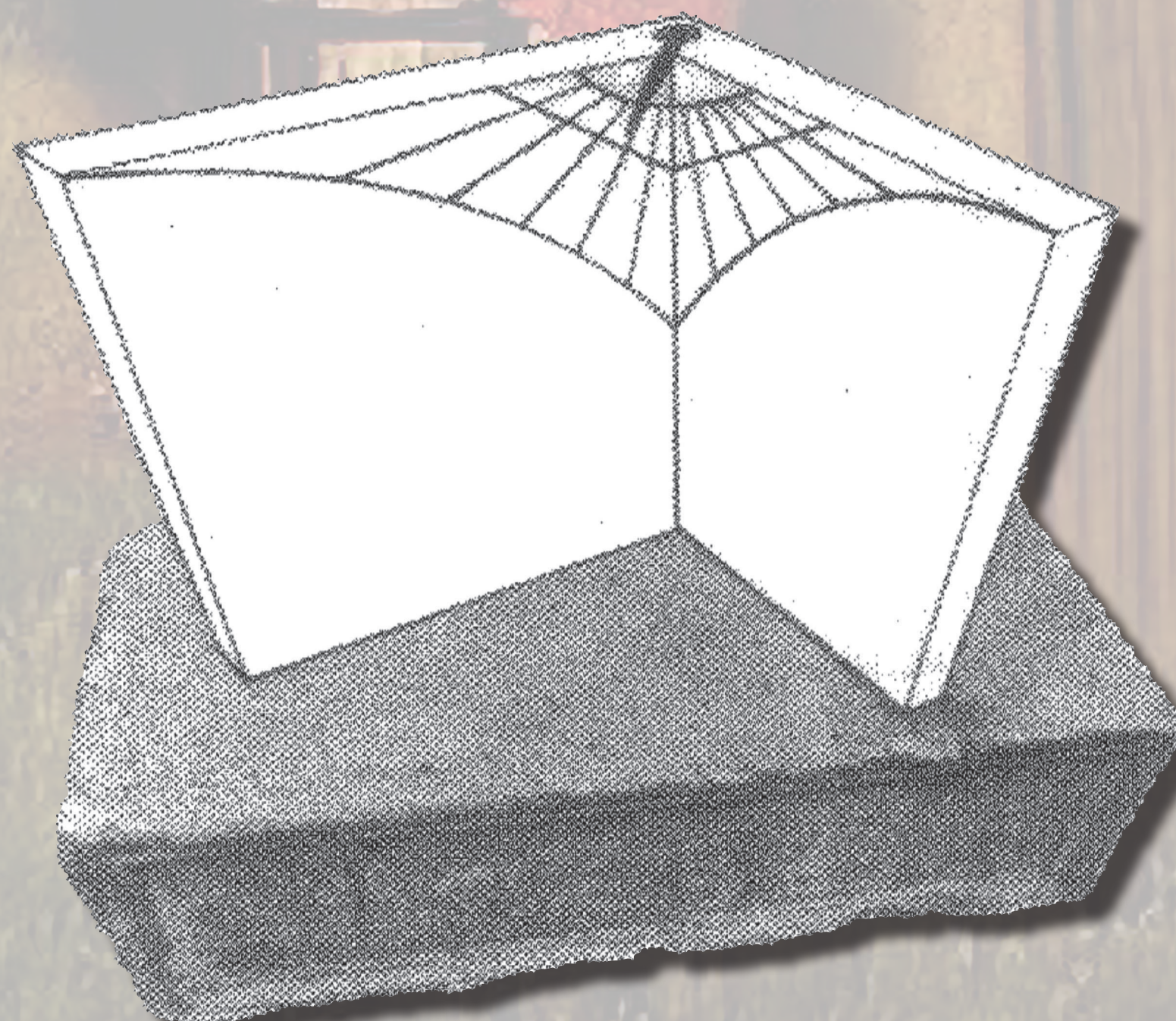
Глиненият модел на пеш с лунно-слънчевия календар (V хил. пр. Хр.), РИМ Кюстендил

Друг уред за измерване на времето е часовникът. Той разделя деня на равни части – часове, минути и секунди. В съвременната си форма часовникът се използва от XII в. Работи със специален механизъм. В по-дълбока древност часовниците са слънчеви.

Слънчевият часовник е едно от великите изобретения на човечеството. Той има стрелка и плоскост с циферблат. Когато Слънцето свети, сянката на стрелката пада върху циферблата и показва времето.

Гранитен постамент за слънчев часовник от антична Пауталия, II – III в., РИМ Кюстендил

Графично изображение на слънчевия часовник, възстановка по П. Вълев.

Слънчев часовник от Древен Египет, 1500 г. пр. Хр.

ИГРАТА В ДРЕВНОСТТА

Играта съществува от праисторически времена и може да служи като средство за каляване на тялото или умствените способности, за забавление и развлечение, отмора, да има познавателна цел. Едни от най-древните игри са настолните. В региона на Кюстендил са открити десетки на брой останки от глинени игри с ямички. Две от тях са експонирани в археологическата зала на Регионалния исторически музей – Кюстендил. Те са от каменно-медната епоха и са на повече от шест хиляди години. На повърхността им има шестнайсет ямички, групирани по четири в четири редици. Това е първообразът на съвременната игра Манкала, който е с три хиляди години по-стар от нейния древноегипетски вариант.

Четириредова Манкала с издълбани в земята ямички. Снимка: К. Косве

Керамичен предмет с 16 ямички
(V хил. пр. Хр.),
РИМ – Кюстендил

Свидетелство за Манкала върху стела от Царство Аксум
(I в. пр. Хр. - X в.), Североизточна Африка.
Снимка: <http://egyptsearchreloaded.proboards.com>

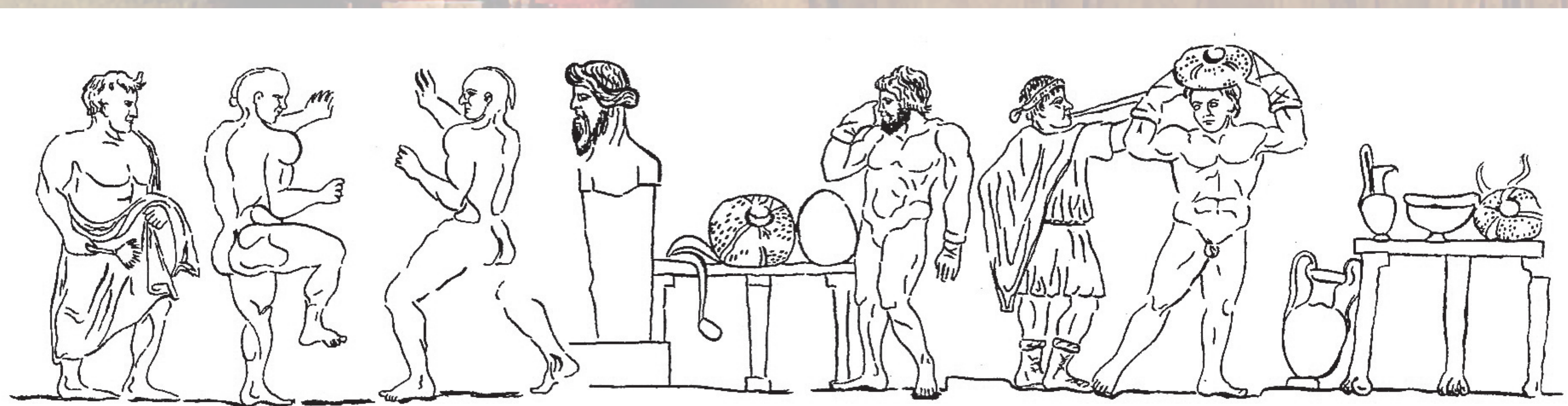
Сфероиден съд с релефно изображение
на спортна сцена от Пауталия, II в.,
РИМ Кюстендил

Други видове игри са спортните. Спортът възниква преди около пет-шест хиляди години. Първите спортове са бягане, скачане, хвърляне, катерене, борба, бокс, фехтовка, конна езда, надбягване с колесница и др. Сведения за организиране на спортни игри съществуват от Древна Гърция – т. нар. Олимпийски игри. За тяхно начало се смята 776 г. пр. Хр. Изображения на спортни дисциплини се откриват върху много антични съдове.

Бронзов съд със сфероидна форма и релефно изображение, представящо античният олимпийски спорт *пугилат* – вид юмручен бой, е част от експозицията на Регионален исторически музей – Кюстендил.

Вид юмручен бой – пугилат

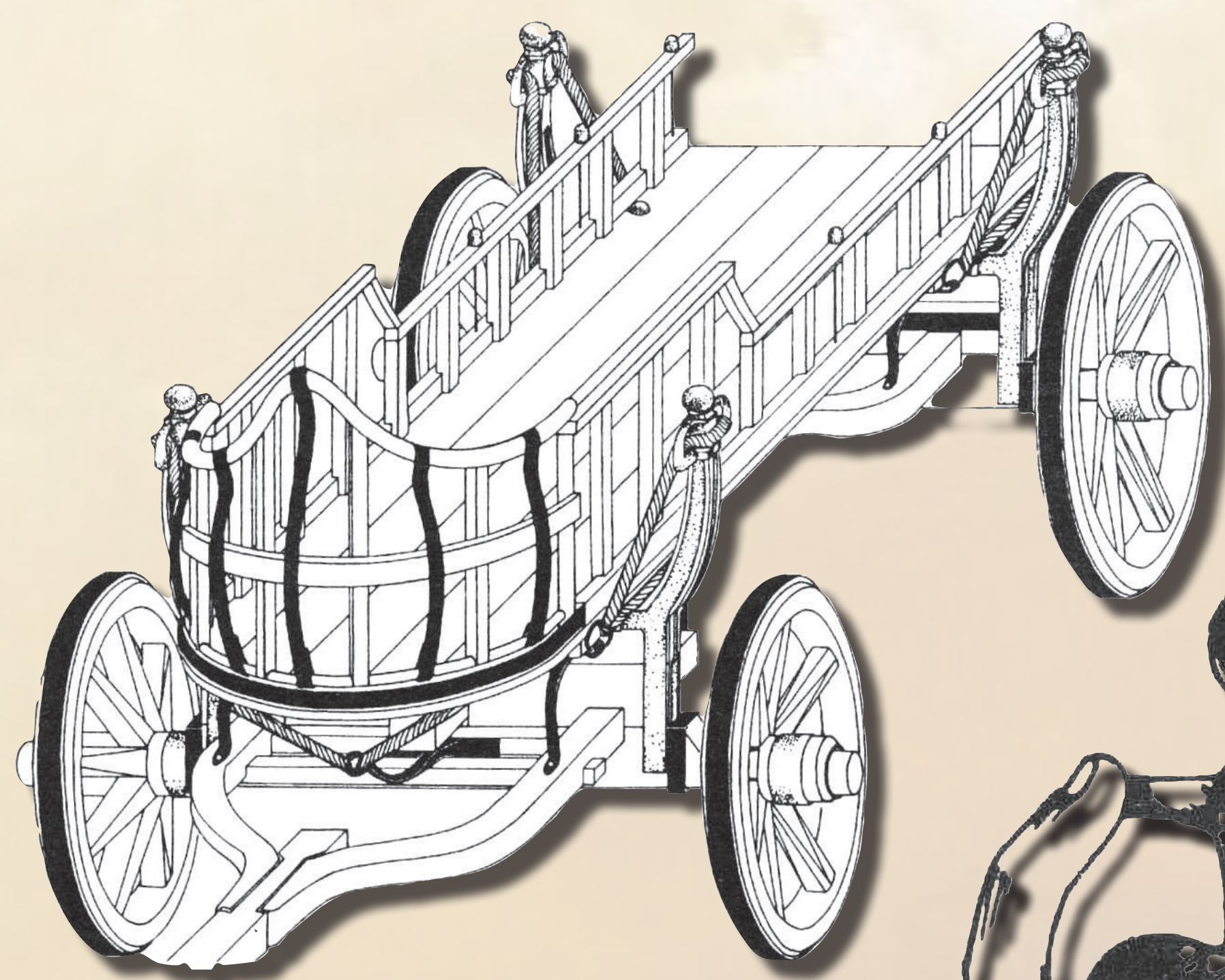
Рисунка на пълното изображение върху бронзовия съд от Пауталия, представящо етапи от спортно състезание.
Автор: Ю. Кинтишев

АНТИЧНО ИЗКУСТВО

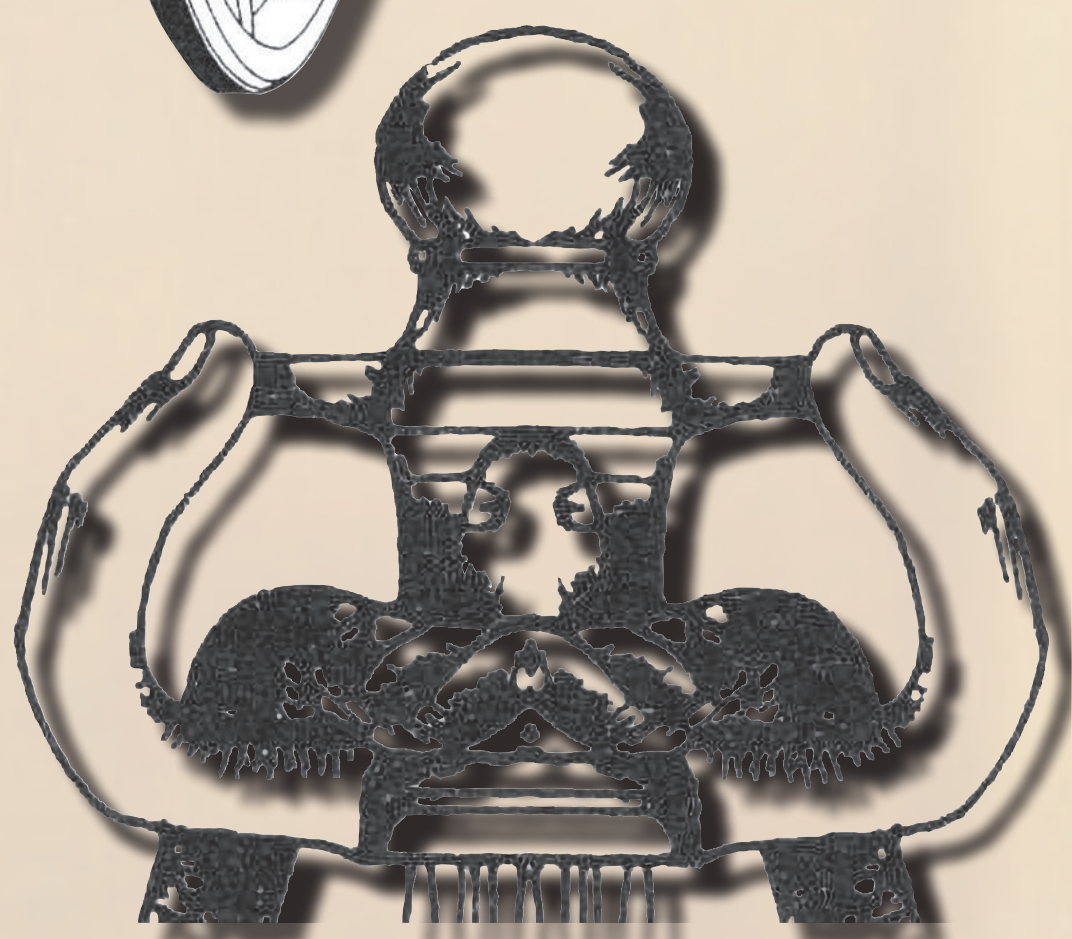
Изкуството е застъпено в почти всички сфери на живот през Античността, затова днес може да бъде открито в множество находки – от монети и съдове за хранене до архитектурата на космополитни сгради. То присъства в колесниците, подовите настилки и скулптурата.

Колесницата е по-люксовото средство за придвижване на хора, която участва и при състезания и водене на битки. Състезателните и бойните колесници са с две колела, а колите за пренасяне на товари са както с две, така и с четири. Наричат се съответно двуколки и четириколки.

Колесниците са теглени от два или четири коня. Траките украсяват богато както конете си като поставят декорации върху принадлежностите им за впрягане (т. нар. *сбруя*). Някои от тези апликации изобразяват митологични персонажи и сцени. Митологични персонажи представят и мраморните скулптури и плочки.

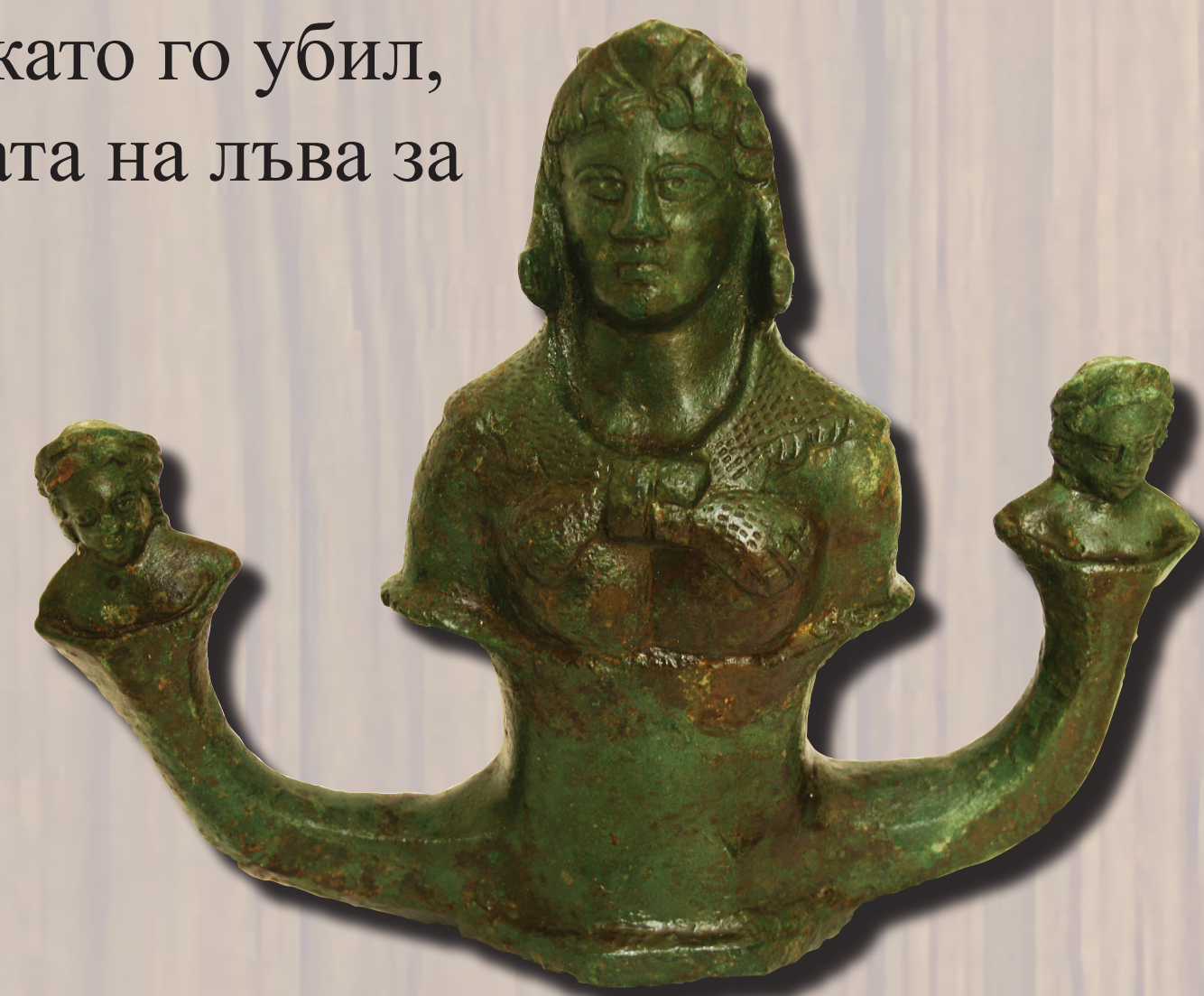
Графична реконструкция на трако-римската четириколка от Пауталия с декоративен елемент по Ю. Мешеков

Митологичното изображение е борбата между древногръцкия герой Херакъл и Немейския лъв. След като го убил, Херакъл използвал кожата на лъва за наметало.

Сребърни апликации на конска сбруя с флорални и митологични изображения, IV в. пр. Хр., РИМ Кюстендил

Декорация за трако-римска четириколка, II – III в., РИМ Кюстендил. Изобразява Херакъл, наметнат с лъвска кожа

Подова мозайка от Базилика № 7 на Пауталия, IV – V в., РИМ Кюстендил с графична реконструкция по Ст. Гоцев и В. Попова. Изобразени са 12 агнеца, символизиращи 12-те Апостоли.

Друга страна на античното изкуство са подовите мозайки. Мозайки, открити в сгради от антична Пауталия, с разнообразието си от цветове и форми отразяват специфични за града белези. В тях присъстват мотиви, свързани с лековитите минерални извори и плодородието.

Подова мозайка от Базилика № 2 на Пауталия с изображение на плодове, IV – V в., РИМ Кюстендил. Снимка: А. Лирш

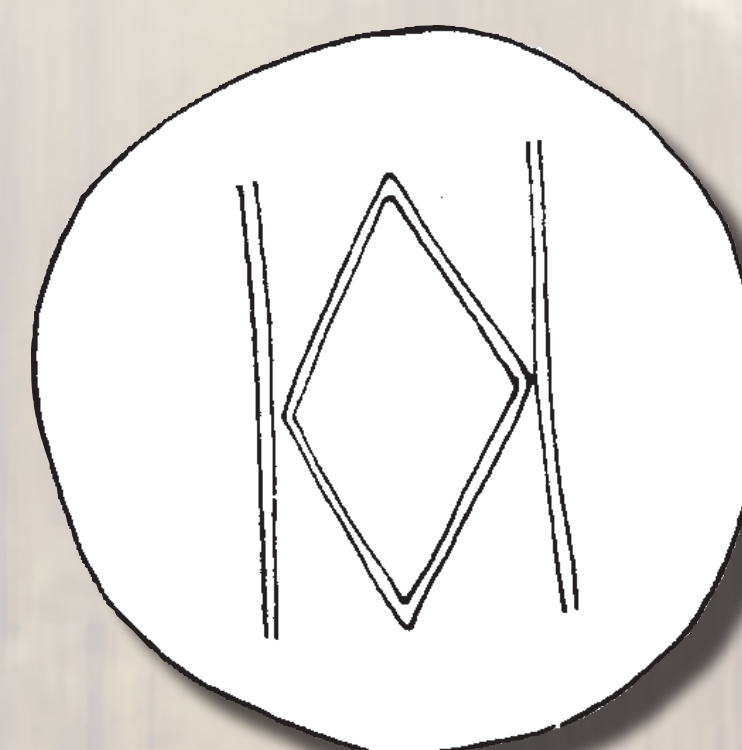
БУКВИ И ПИСМЕНОСТ

Използването на различни знаци и символи за комуникация датира от дълбока древност. Съществува предположение, че първите писмени знаци са открити по българските земи и са на седем хиляди години. Те са изобразени върху различни керамични предмети – дъна на съдове, антропоморфни фигурки, култуви масички, модели на пещи, прешлени за вретено и др. В някои от знаците могат да се видят стилизирани изображения на

Предмети със знаци (V хил. пр. Хр), РИМ Кюстендил

хора, животни или предмети, геометрични фигури или неоприличими изображения.

Женска фигурка със знаци (V хил. пр. Хр), РИМ Кюстендил, и графично изображение на предписмени знаци по Ст. Чохаджиев

Основните знаци за изписване на буквите от първата българска азбука – глаголицата, създадена през 855 г. от Константин-Кирил Философ, са кръстът, кръгът и триъгълникът. Глаголическата писменост се използва активно в българските земи до XII в. Тя е изместена от по-икономичната и лесна за писане Кирилска. Кирилицата възниква в България в края на IX век. Тя съдържа 24 букви от гръцкото азбука и 14 знака, близки до букви от глаголицата, които съответстват на българските звукове като Б, Ж, З, Ш, Щ, Ч, Ц, Ъ, Ю.

Башчанска плоча. Каменна плоча с надпис на глаголица от XI – началото на XII в., открита в Хърватска.

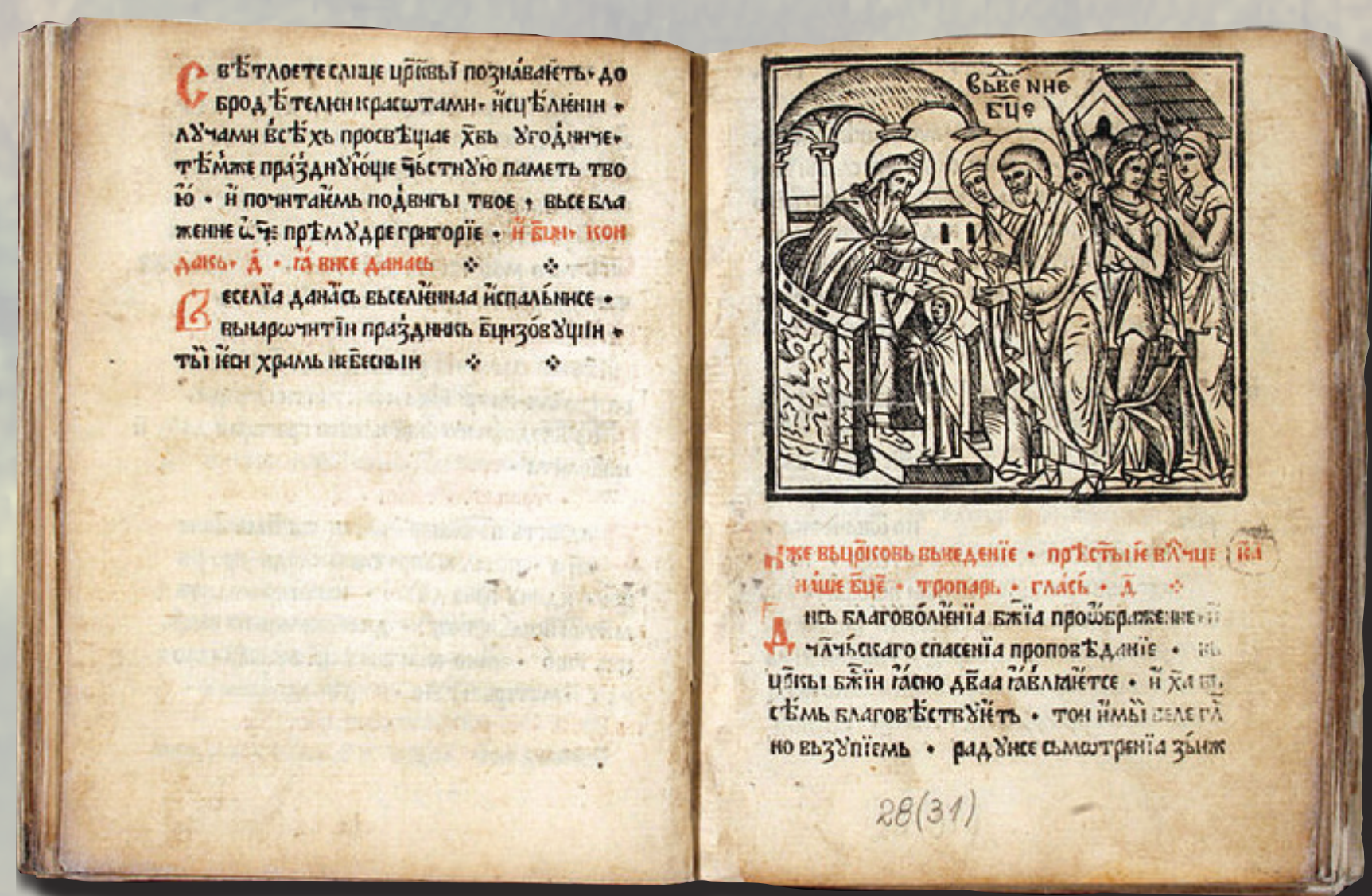
Ръждавишки сборник, XII в., РИМ Кюстендил

Производство на книги – ръкописни и печатни

Първите книги са ръкописните. Те се изписват в специални работилници, наречени *скрипторий*. Там авторът или съставителят предава книгата, за да се препише и разпространи в множество екземпляри. Преди употребата на хартията за писане да навлезе масово през XIV в. се използва пергаментът, направен от добре обработена кожа. Майсторите краснописци (калиграфи) трябва да умеят да рисуват и цветни заглавни букви (заглавки) и да оформят началото и края на всяко съчинение.

Печатането е открито през VI в. в Китай. В началото текстът и илюстрациите са изрязвани върху дървени блокчета. По този начин, три века по-късно, е отпечатана най-старата известна печатна книга в света. Тогава, отново в Китай, започва печатането с подвижни печатарски букви, изработени от втвърдена глина, а през XIII в. и от метал.

Първият български печатар – Яков Крайков, произхожда от Кюстендил. Предполага се, че е роден в с. Колосия, днешния кв. Колуша в града. Неговата първа отпечатана книга е Часословът от 1566 г.

Часословът на Яков Крайков, 1566 г., Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“

ОБЛЕКЛО И АКСЕСОАРИ В ДРЕВНОСТТА

Първите открити предмети, свързани с производството на дрехи, са игли на 40 000 години. Поради невъзможността да бъдат открити текстилни останки от далечното минало, дължаща се на тяхната нетрайност във времето, за вида на облеклото може да се съди от достигналите до нас глинени антропоморфни (човешки) фигурки от каменната епоха, статуи и различни изображения върху, стенописи, монети, съдове и други от Античността и Средновековието.

Графични изображения на мъжки антропоморфни фигурки (V хил. пр. Хр.), по Ст. Чохаджиев

Женска носия от края на XIX в.
Снимка: Български народни носии. София, 2005

Графично изображение на женска фигурка, (V хил. пр. Хр.), по Ст. Чохаджиев

Независимо от хилядолетията, които ни разделят от времето на появата на облеклото, някои негови елементи и декорации са се запазили и днес могат да бъдат открити в български традиционни носии. От Античността са познати наименованията на някои видове мъжки и дамски облекла като хитон, тога и туника.

Бронзова статуетка на Хера, II в., РИМ Кюстендил

Хитонът е правоъгълно парче плат, който се драпира около тялото и се прикрепва върху раменете с декоративни игли, т. нар. *фибули*, а около талията се пристяга с колан във вид на шнур.

Оброчна плочка на Асклепий, II в., графично изображение по Ю. Кинтишев

Тогата е най-известната римска дреха. Тя представлява голямо парче плат, увито около тялото като плащ. Носи се от благородници.

Стенопис с ловна сцена от тракийската гробница при с. Александрово, Хасковско, IV в. пр. Хр., възстановка.

Туниката е долно облекло, подобно на риза без или с къси ръкави. По вида на туниката може да се различи положението в обществото на нейния собственик. Сенаторите носят туника с пурпурна лента от яката до долния край. Туниката на конниците е с по-тъсна лента, а на простолюдието е къса в по-тъмен цвят.

Аксесоарите към облеклото служат за допълване или украса, а понякога и за атрибути. Това са специални принадлежности, които помагат за разпознаването на характерни образи и герои. Атрибутите на бога на медицината и здравето Асклепий са змията, жезълът и яйцето. На богинята на победата Нике са крилата, палмовата клонка или венецът.

Златен пръстен с гема (полу скъпоценен камък), II в., РИМ Кюстендил. Изобразена е крилатата богиня на победата Нике

ОБЛЕКЛО И ВЪОРЪЖЕНИЕ В ДРЕВНОСТТА

Графично изображение на тракийски конник, наметнат със зейра, по К. Уебър

Въоръжението е общото наименование на средствата за водене на война. За него е необходимо и подходящо облекло.

Характерно облекло за тракийските войни преди 2500 години е специална дълга върхна дреха, която се намята върху раменете и може да бъде с или без качулка. Тя се нарича *зейра* и наподобява на днешните ямурлуци – част от традиционното българско мъжко облекло. Зейрата е носена от конници, която стига до стъпалата им, за да ги предпазва от студ.

Въоръжението може да бъде нападателно или предпазно. Част от предпазно въоръжение на воин от тракийското племе дентелети е открито в могила при кюстендилското село Долна Козница. Съществуват сведения, че тракийските владетели и войни по река Струма са участвали в Троянската война.

Бронзов шлем, халкидски тип

Бронзов щит с кожена основа

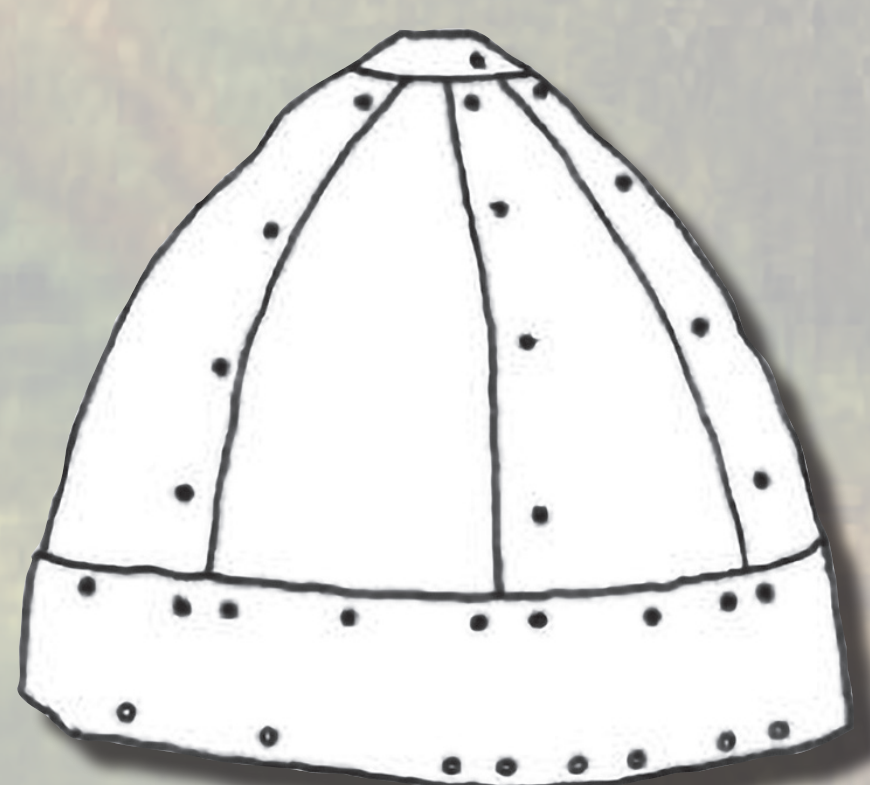
Бронзови наколенници

Бронзов шлем – халкидски тип, IV в. пр. Хр., РИМ Кюстендил

Шлем от XIII – XIV в., НАИМ при БАН, София

Графично изображение на сегментен шлем от с.Новаково, Добричко.
Снимка: <http://late-roman.ru/arheologicheskiiy-katalog/shlemy-i-maski-segmentnyy-spangenhelm>

Средновекоен сегментен шлем.
Снимка: <https://sketchfab.com/sanekcloff>

Шлемът като част от предпазното въоръжение представлява плътна метална конструкция, покриваща лицето и главата на войника. От времето на траките са познати няколко вида шлемове, едни от които са *коринтски*, *халкидски* и *тракийски*.

С течение на времето шлемовете биват усъвършенствани по форма и изработка. Като основен материал, от който се изработват е желязото. Появяват се така наречените сегментни типове шлемове, които се правят от отделни части (сегменти), както и плетени с метални нишки. Използват се от войните на българската средновековна армия.

СРЕДНОВЕКОВНИЯТ КЮСТЕНДИЛ

През Средновековието град Кюстендил се нарича Велбъжд. В неговите околности през лятото на 1330 г. се състои една от паметните битки на Българското царство, в която се сражават български и сръбски войски. Начело на българската войска е цар Михаил III Шишман, подпомаган от брат му Белаур. В опити да си върне югозападните български земи царят през юни потегля с войските си от Търновград и достига до средновековния Кюстендил. Сръбският крал Стефан III Дечански също прехвърля войските си и се установява на стан в близост до него. Сключеното едnodневно примирие е нарушено от сърбите, които на 28 юли неочаквано нападат българските войски. Михаил Шишман е тежко ранен и по-късно умира от раните си. За значението на битката и нейният отглас във времето говорят наименованията на някои от селищата в околността.

Легенда разказва, че гробът на царя се намира в средновековната църква Св. Георги в Кюстендил. Построена е преди хиляда години от тухли и камък.

Крепостта на хълма „Хисарлъка“ е една от старите крепости, запазени в България и най-големият паметник от средновековния Кюстендил. Построена е през IV в. от римляните, когато градът се нарича Пауталия, но продължава да се използва и в следващите векове. Служи за защита на населението от чужди нашествия, затова има високи стени и кули.

Освен за отбрана, някои кули са използвани и за живеене. Такава е Пирговата кула, построена преди петстотин години, когато Велбъжд пада под властта на османските турци.

Името ѝ идва от гръцката дума за кула „пиргос“. В горната ѝ част се виждат специални отвори, които се наричат „бойници“. Използват се за стрелба с лък или пушка.

Графични изображения на Константин Драгаш и дъщеря му Елена, по Й. Иванов

След падането на Велбъжд под османска власт името на града се променя на Кюстендил – „земя на Константин“. Константин Драгаш е последният християнски владетел на Велбъжд. Той и териториите, които управлява, са завладени от турците през 1372 г. Неговата дъщеря Елена е майка на Константин XI Палеолог – последният император на Византийската империя, чиято столица Константинопол е днешният Истанбул.

ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА КЮСТЕНДИЛ

Освобождението на Кюстендил е резултат от борбите на българския народ срещу чуждия поробител – Османската империя, която владее българските земи в продължение на петстотин години. Най-голямото организирано въстание

Знамето на Априлското въстание от 1876 г. в Панагюрски революционен окръг, ушито от Райна Попгеоргиева, известна като Райна Княгиня, ИМ Панагюрище

срещу нея е Априлското, избухнало на 20 април 1876 г. в Копrivщица. Важно място в неговата подготовка заема изработването на знамена. Техният отличителен знак е царственият лъв, изобразен върху червен или зелен плат.

Жестокото потушаване на Априлското въстание води до вземане на важни решения от по-големите европейски държави и от Русия, която обявява война на Османската империя една година по-късно, през април 1877 г. Водят се ожесточени боеве, по време на които са освободени редица български градове. Такава е битката при село Телиш близо до град Плевен. В нея участват части, които освобождават град Кюстендил няколко месеца по-късно.

Битката при Телиш, худ. Виктор Мазоровски, 1888 г.

Кюстендил е освободен на 29 януари 1878 г. благодарение на действията на български революционери. Те убеждават водачите на руската армия да изпратят войска, която да прогони турците от града.

Ильо Войвода – български хайдутин и революционер, облечен в хайдушката си униформа.

Богдан Теофил Мейендорф – барон, генерал-майор, командир на руския отряд, освободил Кюстендил. Облечен е в генералска униформа.

Митрополит Иларион – български духовник, пръв Български екзарх (1872 г.), облечен в расо.

Николай Савойски – генерал-лейтенант от Руската армия. Облечен е в генералска униформа с калпак на главата.

Печат на Ильо Войвода, РИМ Кюстендил

СЪЕДИНЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ И НЕГОВАТА ЗАЩИТА

България след Освобождението

В периода преди и след Българското освобождение повечето държави в Европа са монархии. Затова и за България се предвижда да бъде избран княз. Това става на 17 април 1879 г. в старата столица Търново, а избраният е Александър Батенберг.

Портрет на княз Александър I Батенберг, поставен в позлатена дървена рамка, украсена със символите на царската власт – корона, скиптр и императорско кълбо.
Худ. Карл Дилиц, 1881 г.

Подписването на Санстефанския мирен договор, 3 март 1878 г. Снимка: "Изгубената България".

Договорът за мир между Русия и Османската империя, подписан на 3 март 1878 г., слага край на войната между двете държави и определя границите на освободената територия, населена предимно с българи. Наричаме тази територия Санстефанска България по името на мястото, където се подписва договорът – Сан Стефано, днес квартал в Истанбул, Турция. Три месеца по-късно в Берлин Великите сили – Великобритания, Австро-Унгария, Франция, Германия, Италия и Русия, подписват друг договор, с който освободената територия е разделена. Части от нея са дадени на съседни държави, други се връщат на Османската империя и са освободени 27 години по-късно. Създадени са и две отделни държави – Княжество България и Източна Румелия.

Първата стъпка към обединение на българския народ е направена на 6 септември 1885 г. в Пловдив, когато се обявява Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Два дни по-късно, освен на Княжество България, княз Александър I Батенберг става княз и на Източна Румелия.

Защита на Съединението – Сръбско-българската война, 2 ноември – 9 декември 1885 г.

Изтегляне на артилерията към Гургулят, худ. Димитър Гюдженов, НВИМ София

Силите в защита на Съединението се насочват на юг, към Османската империя, от която се очаква военна реакция. На южната граница се разполага голяма част от българската армия, но реакцията идва от запад – Кралство Сърбия напада Княжество България на 2 ноември 1885 г.

Само няколко дни отнема на българските части да изминат пеша разстоянието от южната до западната граница и да извършат геройски подвизи по бойните полета на около 30 километра от столицата. Спомените на очевидци и участници описват героизма на войниците, някои от които за две денонощия изминават 145 километра и не всички носят ботуши – вървят пеша с цървули, краката им са изранени, шинелите им изпокъсани. Сърбите са отблъснати при Сливница на 7 ноември и през следващите няколко дни българската армия победоносно влиза в източните територии на западната ни съседка. Следва подписване на Букурещкия мирен договор и международно признаване на Съединението.

В памет на падналите за родината рилци през войните 1912-1913 – 1915-1918 години

ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ – ОПИНЧАРСТВО

Опинчарството или цървулджийството е стар занаят. Води началото си от дълбока древност, когато основното препитание на човека е ловът. Освен прехрана, ловът осигурява и кожа, използвана за облекло и обувки. За изглаждане на кожата хората в каменната епоха използват каменни и костени гладилки. За пробиване и ушиване – костени игли и шила.

Каменна и костена гладилка за кожа и костени шила на осем хиляди години, РИМ Кюстендил

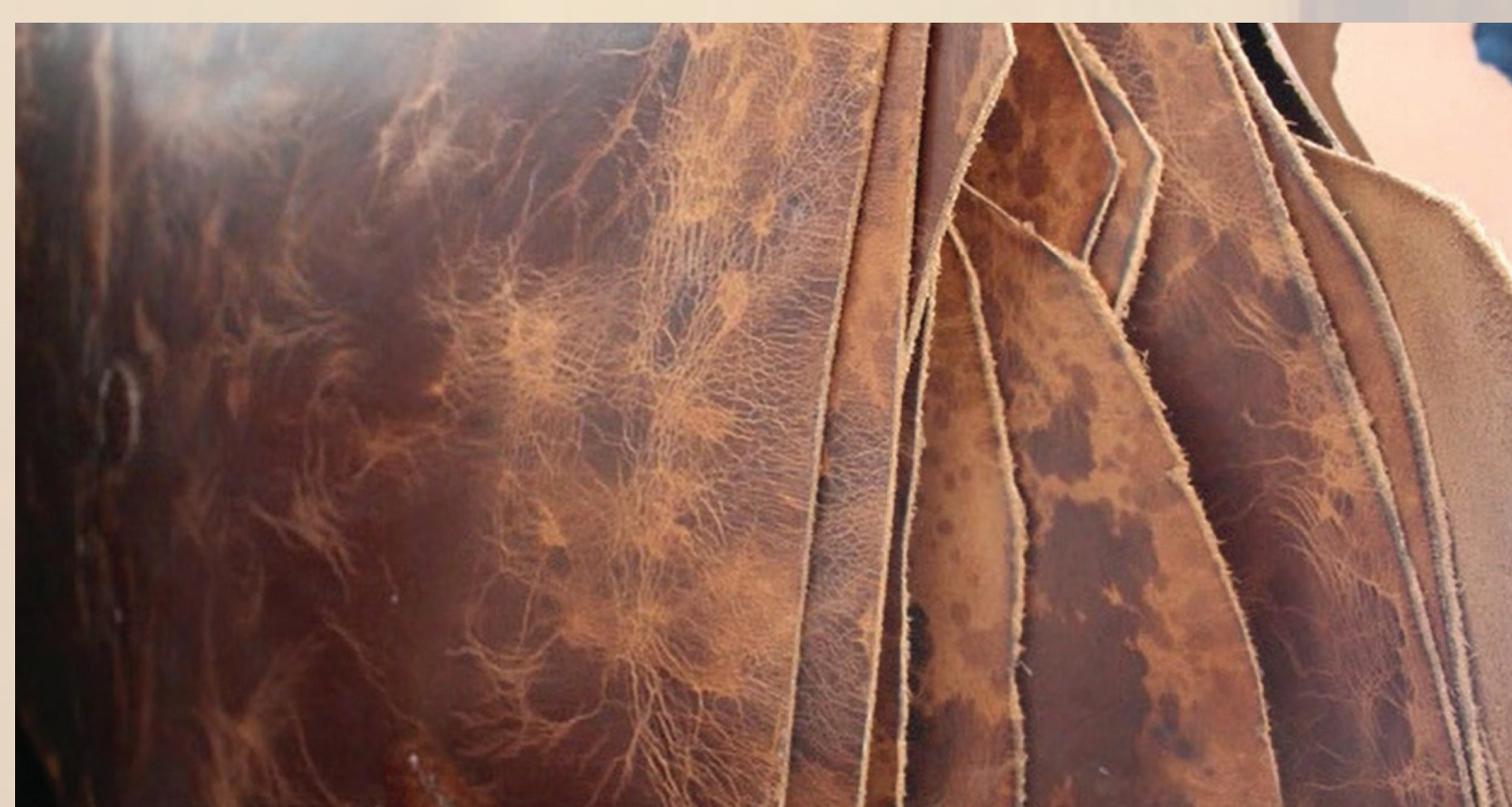
Дървени корита (ямбаици) за киснене и обработка на кожи, РЕМО „Етър“ Габрово

С течение на времето изработването на обувки започва да се изпълнява от отделни хора, които развиват тази дейност в занаят. Така се появява цървулджийството, наричано в Кюстендилския край *опинчарство*. Майсторите на цървули (опинци) използват свинска или телешка кожа. За да омекнат, пресните кожи минават през специална обработка. Работилницата за обработване на кожи се нарича *табахана*.

Сушене на кожи в Табаханата в Севлиево

Омекналите кожи се опъват на дървени стойки, наречени *тарги*, за да изсъхнат.

След сушене кожите се нарязват на парчета, наречени *фаши*.

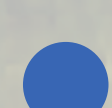
За рязане на кожите се използват обли ножове.

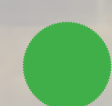
Кройка на цървули с остър връх и графично изобразени замби.

Език, който свързва предната част на цървула (носа) с напречния ремък.

Напречен ремък за съединяване на двете страни на основата.

Странични ремъци, наречени още *върви*.

За пробиване на отвори – шило и замба.

Цървулите се зашиват с кожени или конопени връзки през пробитите по цялата обиколка на коженото парче отвори. Те се наричат *замби* по името на инструмента, с който се правят. За по-добра завършеност, към основата на опинците се пришиват допълнителни каиши за обуване. Предната част, предварително пробита с шило, се зашива с дебел конец.

ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ – КОШНИЧАРСТВО

Вероятно първите кошници са изработени преди осем хиляди години, през праисторическия период, когато се появява и развива земеделието. Древните хора за първи път започват да обработват земята и да засяват житни култури, за да се прехранват.

Обработване на земята (оран) с рало.

Снимка: <https://www.gettyimages.com/photos/egyptian-plough>

С течение на времето плетенето на кошници започва да се изпълнява от отделни хора, които развиват тази дейност в занаят, а самите те стават майстори занаятчии. За изплитане на кошници и кошове те използват гъвкавостта на някои дървесни видове и растения като повет, дрян, върба, леска и др. Обикновено кошниците се плетат от долу на горе, а кошовете – от горе на долу.

Дъното се изплита накрая, докато дъното на кошниците се започва в началото и от него зависят формата и големината им.

Част от рало на осем хиляди години,
РИМ Кюстендил

Възстановка на интериор на праисторическа
къща от наколното селище край Охрид,
Република Северна Македония

Сърп от рог на елен с кремъчни
камъчета на осем хиляди години,
РИМ Кюстендил

Жътва, худ. Васил Горанов

Димчо Занев кошничарят преплита огъваемите клонки около изправените пръчки, за да направи кош. Те са забити в земята и определят неговата форма и големина.

ТРАДИЦИОННИ ЗАНАЯТИ – ТЪКАЧЕСТВО

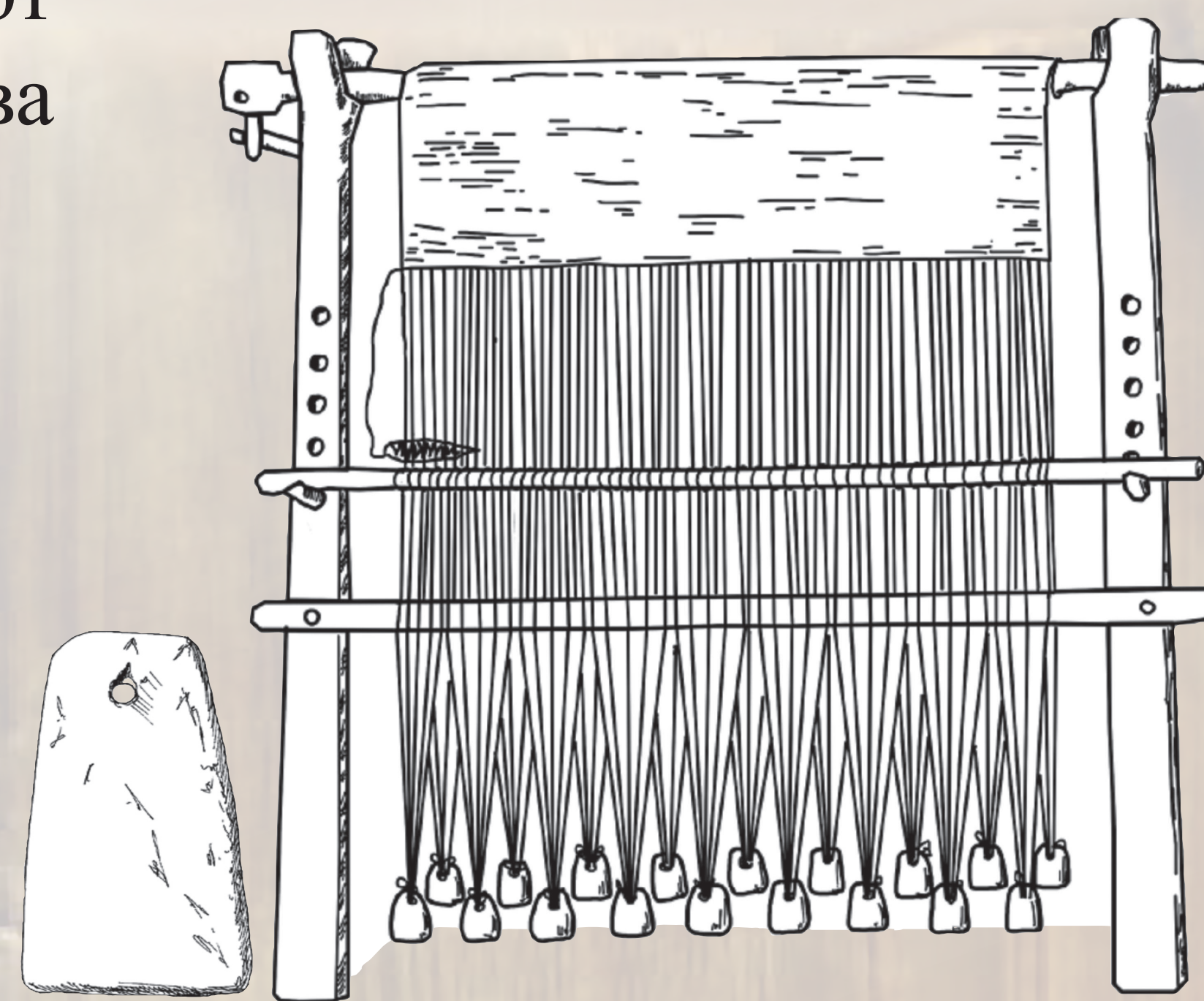

Тъкачеството е един от най-старите занаяти, практикувани по нашите земи. За това говорят открити от археолозите предмети от каменната епоха, които са на повече от осем хиляди години. Това са така наречените тежести за стан и прешлени за вретено.

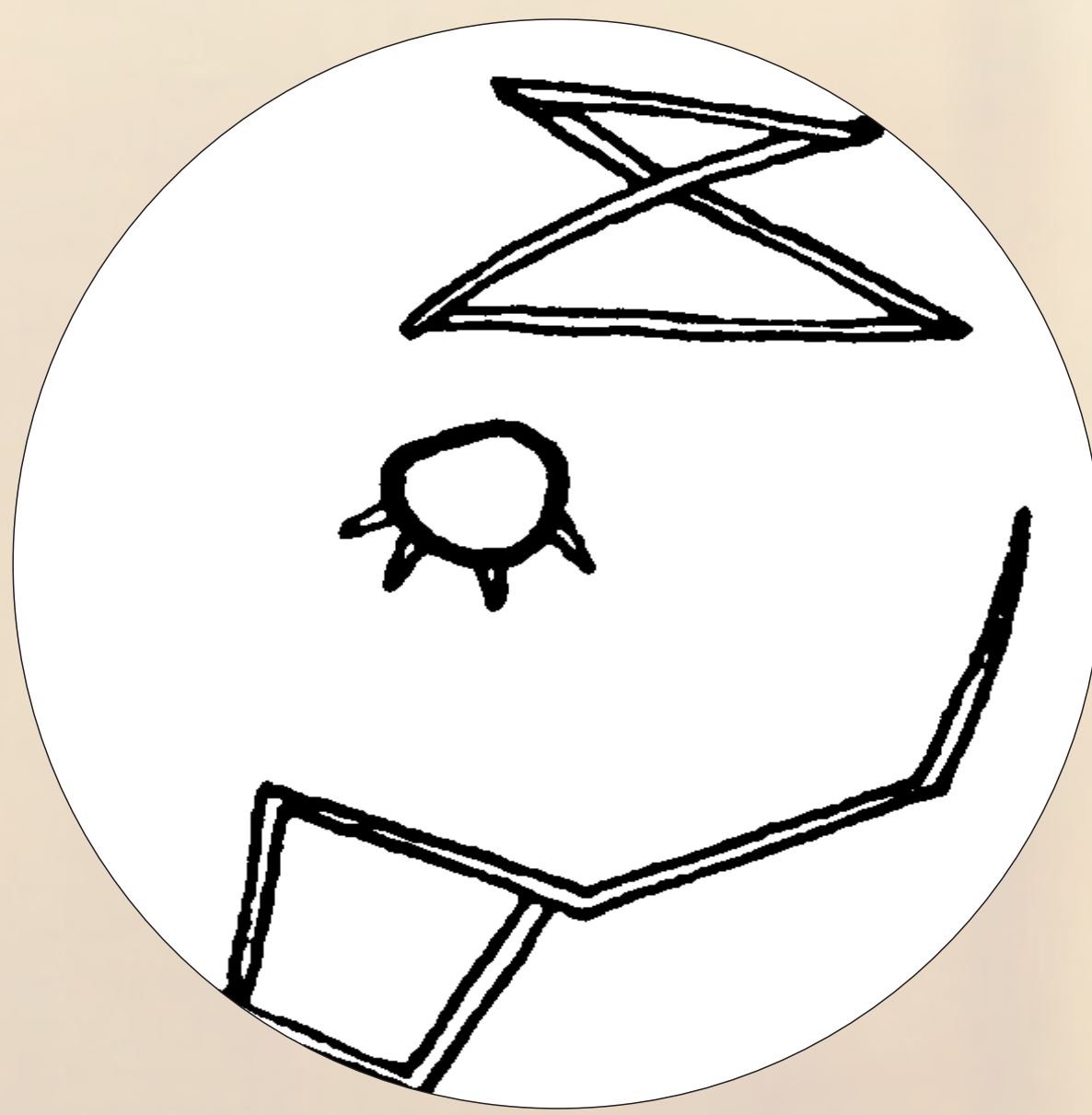

Тежестите за стан се използват за опъване на основните нишки, около които се тъче. В горната си част имат дупка за привързване на нишките. Обикновено са изработени от глина.

Тежест за стан с мрежеста украса и човешко лице, (VI хил. пр. Хр.), РИМ Перник

Графични изображения на праисторически вертикален стан с тежести за стан от новокаменната епоха, по В. Петрова

Прешлен за вретено на повече от шест хиляди години, РИМ Кюстендил. Върху двете му половини има знаци, два от които се повтарят и наподобяват съзвездията Голям мечка и Лебед. Графика по Ст. Чохаджиев

Графика: П. С. Форсман

Тясно свързано с тъкането е преденето. Това е процес, при който от безформения материал за тъкане се получават нишки с определени тънкост и външен вид. В него има изтегляне и усукване, които се извършват едновременно. За целта са необходими два предмета, които се наричат *хурка* и *вретено*. На хурката се поставя материалът, от който се извлича нишката, навивана около вретеното. Така наречените прешлени се прикрепят в горната или в долната част на вретеното посредством дупката в центъра. Служат за тежест и въртене на вретеното.

Като домашен занаят от близкото минало тъкачеството се практикува предимно през зимата, когато приключва работата на полето и настъпва времето на седенките. Облеклото на семейството и част от покъщината се приготвят на домашен стан, предимно хоризонтален, който в западните и южните области на България се нарича *разбой*. През епохата на Възраждането текстилното производство започва постепенно да се освобождава от домашния си характер и да се оформя в отделен занаят, на чиято база по-късно се изгражда и манифактурното производство.

Етнографска изложба на РИМ Кюстендил Домът на българина с тъкачен стан тип разбой

1	2 ноември 1885 г.	3 март 1878 г.	4	5	6 септември 1885 г.	7
8	9	10	11	12	13 юли 1878 г.	14
15	16	17	18	19 февруари 1886 г.	20	21
22 септември 1908 г.	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Календар с важни исторически дати

Освобождението на България

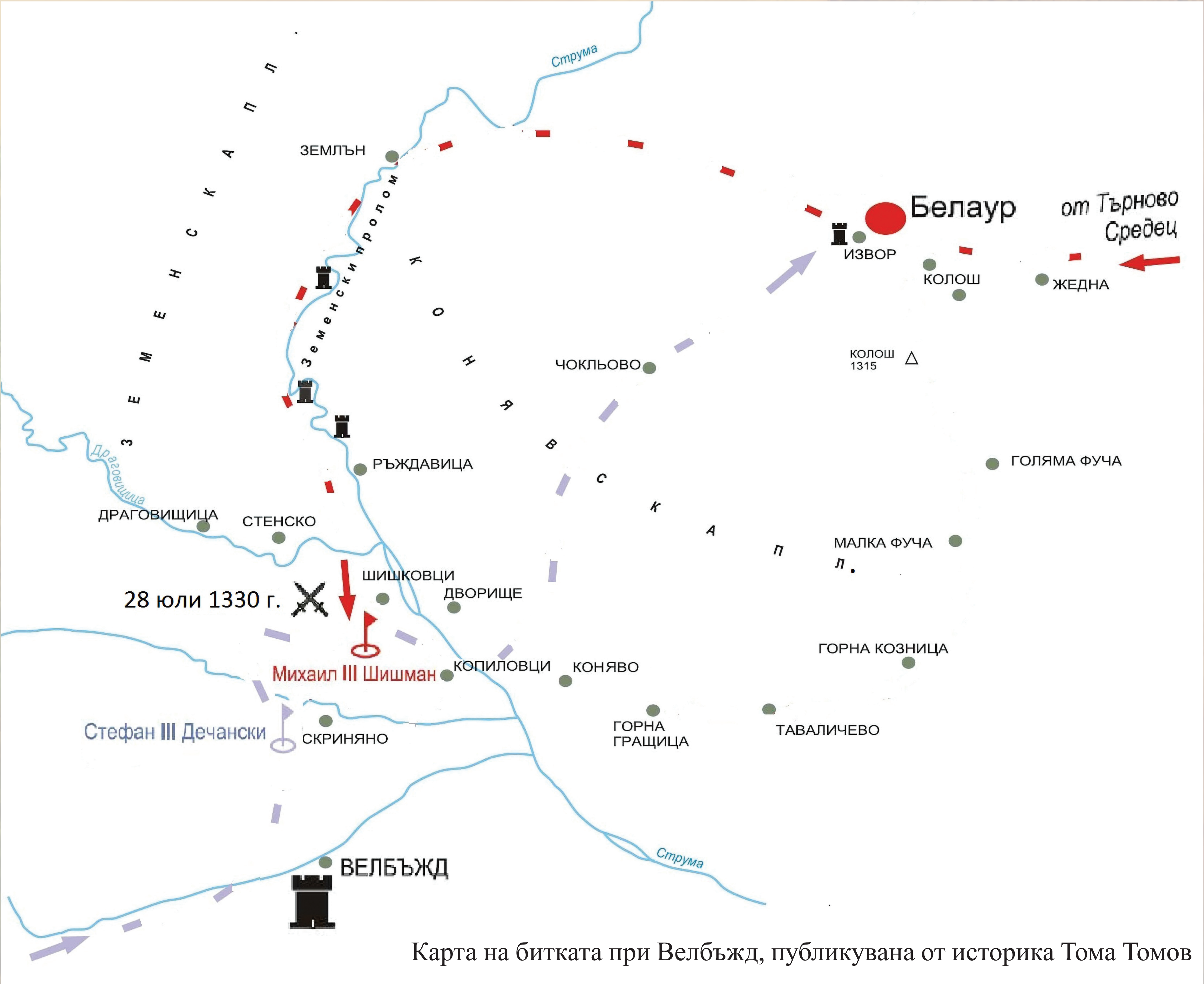
Подписване на Берлинския договор, който разделя България на Княжество България и Източна Румелия

Край на Сръбско-българската война. Победата на Княжество България води до признаване на Съединението

Сръбското кралство напада Княжество България поради обявяване на Съединието

Обявяване на Съединието на Княжество България и Източна Румелия

Обявяване на Независимостта на България

Карта на битката при Велбъжд, публикувана от историка Тома Томов